

VENDIM
Nr. 31, datë 25.5.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja kryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo anëtar i “ “

Sokol Berberi anëtar i “ “

Altina Xhoxhaj anëtare e “ “

Fatmir Hoxha anëtar i “ “

Fatos Lulo anëtar i “ “

Besnik Imeraj anëtar i “ “

Vitore Tusha anëtare e “ “

me sekretare Edmira Babaj, në datën 11.02.2015 mori në shqyrtim, mbi bazë dokumentesh, çështjen nr. 48/16 Akti që i përket:

KËRKUES: Vangjel Kondili, përfaqësuar me prokurë të posaçme nga avokat Ravik Gurra.

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 45, datë 20.07.2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, nr. 63, datë 09.11.2009 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda, si dhe nr. 00-2012-677(130), datë 09.05.2012 të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 15/2, 23, 29/1, 31, 32, 33, 35 dhe 131/f të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, si dhe ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes, Vitore Tusha, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të mbrojtësit të kërkuarit, që kërkoj pranimin e kërkesës dhe pretendimet me shkrim të subjektit të interesuar, që kërkoj rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr. 45, datë 20.07.2009, ka vendosur deklarinin fajtor të kërkuarit për kryerjen e veprës penale “Trafikim i narkotikëve”, parashikuar nga neni 283/2/a i Kodit Penal dhe dënimin e tij me 10 vjet burgim. Në këtë proces gjyqësor kërkuari është gjykuar në mungesë.

2. Kundër vendimit të mësipërm kanë paraqitur ankim në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda si Prokuroria e Krimeve të Rënda, ashtu edhe të pandehurit e tjerë që kanë qenë të pranishëm gjatë procesit gjyqësor. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, me vendimin nr. 63, datë 09.11.2009, në lidhje me kërkuarin, ka vendosur lëniën në fuqi të vendimit të deklarimit fajtor dhe të dënimit me 10 vjet burgim. Në këtë proces kërkuari ka qenë i përfaqësuar me mbrojtës të caktuar kryesisht.

3. Kundër vendimit të mësipërm ka paraqitur rekurs Prokuroria e Krimeve të Rënda dhe kundërrekurs dy nga të pandehurit e tjerë. Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 00-2012-677, datë 09.05.2012, ka vendosur lëniën në fuqi të vendimit të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda.

4. Kërkuari është ekstraduar në Shqipëri nga Spanja dhe në datën 05.03.2014 është njohur me urdhrin e prokurorisë për ekzekutimin e vendimit të dënimit në ambientet e Drejtorisë së Policisë së Qarkut Elbasan, fakt i cili rezulton nga procesverbali i mbajtur nga Oficeri i Policisë Gjyqësore, bashkëngjitur

kërkesës.

II

5. **Kërkuesi** i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese në datën 23.05.2014, duke pretenduar cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor gjatë proceseve gjyqësore penale të zhvilluara në mungesë. Në mënyrë të përmbledhur ai parashtron si vijon:

5.1 Është cenuar *e drejta për t'u dëgjuar dhe për t'u mbrojtur*, pasi procesi i deklarimit fajtor dhe dënimit është zhvilluar në mungesë. Ai ka qenë në emigrim dhe nuk është njoftuar nga autoritetet shtetërore për vendimin gjyqësor penal.

5.2 Është cenuar *e drejta e ankimit*, pasi duke mospasur dijeni për procesin gjyqësor, nuk ka mundur të kundërshtojë vendimet gjyqësore, të cilat nuk janë kundërshtuar as nga mbrojtësi i caktuar kryesisht.

6. **Subjekti i interesuar Prokuroria e Përgjithshme**, ka prapësuar me shkrim se kërkuesi nuk legjitimohet për vënien në lëvizje të procesit kushtetues, pasi nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave që pretendon se i janë cenuar. Kërkuesi pas ekstradimit duhet të paraqiste kërkesë për rivendosje në afat, pasi interpretimi e zbatimi i legjislacionit procedural penal dhe shqyrtimi i ekzistencës ose jo të shkaqeve ligjore për rishikimin e vendimit mbetet atribut i Gjykatës së Lartë.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Në lidhje me legjitimitimin e kërkuesit

7. Gjykata paraprakisht vlerëson të analizojë prapësimin e subjektit të interesuar mbi moslegjitimitimin e kërkuesit me argumentin se nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion. Sipas Prokurorisë së Përgjithshme kërkuesi, si i gjykuar në mungesë, mund të paraqesë kërkesë përpara juridiksionit kushtetues vetëm pasi të ketë përfunduar procesi gjyqësor i rivendosjes në afat të ankimit.

8. Bazuar në qëndrimin e konsoliduar të jurisprudencës kushtetuese në lidhje me kuptimin e neneve 131/f dhe 134/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, individit mund t'i drejtohet kësaj Gjykate për pretendime që lidhen me cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, vetëm pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave. Juridiksioni kushtetues për shkeljen e të drejtave themelore për një proces të rregullt ligjor bëhet i mundur kur shterohen mjetet juridike të ankimit në gjykatat e zakonshme (*shih vendimet nr. 36 datë 10.11.2010; nr. 3, datë 23.01.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Shterimi i mjeteve juridike përbën kusht paraprak që duhet të përmbushet nga individ, përpara se t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese. Ky rregull nënkupton jo vetëm që individit t'i jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, por edhe që të gjitha pretendimet që ngre në këtë Gjykatë t'i ketë paraqitur më parë në këto instance, të paktën në substancë, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural (*shih vendimet nr. 32, datë 28.12.2009; nr. 6, datë 04.03.2010; nr. 15, datë 19.04.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Gjykata konstaton se çështja e shterimit të mjeteve juridike në dispozicion nga i gjykuari në mungesë është trajtuar gjerësisht nga jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ-ja), e cila mban qëndrimin se Konventa u lë shteteve kontraktuese diskrecion të gjerë në lidhje me zgjedhjen e mjetit të parashikuar për të garantuar se sistemet e tyre ligjore janë në përputhje me dispozitat e nenit 6. Në veçanti, mjetet procedurale, të ofruara nga e drejta dhe praktika e brendshme, duhet të tregojnë se janë efektive kur një person i akuzuar për një veprë penale nuk ka hequr dorë nga e drejta e tij për t'u paraqitur e për t'u mbrojtur vetë dhe as nuk ka kërkuar t'i shmanget gjykimit (*shih Sejdivic kundër Italisë, [DHM], nr. 56581/00, § 83, 1 mars 2006*).

10. Ndonëse GJEDNJ-ja nuk përcakton shprehimisht mjetin procedural efektiv për rivendosjen e të drejtave të pretenduara si të cenuara, në jurisprudencën e saj mbizotëron qëndrimi se detyrimi i ankuesve është pikërisht shterimi i mjeteve të brendshme ligjore, të cilat janë të vlefshme në teori dhe praktikë, në

periudhën përkatëse, të aksesueshme, që mund të sigurojnë ndreqjen e ankimeve të tyre dhe që ofrojnë perspektiva të arsyeshme suksesi (*shih Sejdonic kundër Italisë*, § 46). Për më tepër, vlerësimi nëse janë shteruar mjetet e brendshme ligjore, normalisht bëhet duke iu referuar datës në të cilën është depozituar ankimi në gjykatë, megjithëse ky rregull përbën një përjashtim, i cili mund të justifikohet nga rrethanat specifike sipas rastit (*shih Baumann kundër Francës*, nr. 33592/96, § 47, GJEDNJ 2001-V; *Babylonová kundër Sllovakisë*, nr. 69146/01, § 44, GJEDNJ 2006-VIII; *Izet Haxhia kundër Shqipërisë*, nr. 34783/06, § 47, i datës 05.11.2013).

11. Po ashtu, në disa vendimmarrje kundër Shqipërisë, GJEDNJ-ja, duke analizuar veçanërisht praktikën unifikuese të Gjykatës së Lartë mbi të drejtën e ankimit të të gjykuarve në mungesë (vendimi unifikues penal nr. 1/2011), ka theksuar se efektiviteti i kërkesave për rivendosje në afat të ankimit nga të gjykuar në mungesë, duhet të konsiderohet i hapur ndaj dyshimeve nisur nga vendimet e gjykatave kombëtare në çështje të tjera, ku kërkesa e të akuzuarit për rivendosje në afat është rrëzuar, *inter alia*, me arsyetimin se i akuzuari, gjatë seancave gjyqësore *in absentia*, mbrohej nga mbrojtësi i zgjedhur nga familjarët. Për rrjedhojë, GJEDNJ-ja nuk është e bindur se një kërkesë për rivendosje në afat, kur aplikanti është përfaqësuar nga mbrojtësi i zgjedhur nga familjarët, do të kishte perspektiva reale suksesi. Prandaj ankimi para Gjykatës Kushtetuese është një mjet ligjor efektiv për të kundërshtuar një dënim në mungesë (*shih Shkalla k. Shqipërisë*, §§ 59-62). Për këtë arsye, GJEDNJ-ja ka theksuar se në rast se gjenden disa mjete ligjore, të cilave mund t'u referohet aplikanti, ai është i lirë të zgjedhë mjetin që trajton ankimin e tij/ e saj (*shih Croke kundër Irlandës*, nr. 33267/96, 15 qershor 1999). Me fjalë të tjera, kur mjeti ligjor është zgjedhur, nuk kërkohet përdorimi i një mjeti tjetër, që në esencë ka të njëjtin qëllim (*shih Moreira Barbosa kundër Portugalisë*, nr. 65681/01, 2004-V).

12. Në rastin konkret, Gjykata konstaton se kërkuesi është ekstraduar nga Spanja dhe është njohur me urdhrin e prokurorisë për ekzekutimin e vendimit të dënimit në datën 05.03.2014, në ambientet e Drejtorisë së Policisë së Qarkut Elbasan, fakt i cili rezulton nga procesverbali i mbajtur nga Oficeri i Policisë Gjyqësore.

13. Pas ekstradimit, kërkuesi ka depozituar një kërkesë në Gjykatën Kushtetuese, e cila mban datën 23.04.2014. Gjithashtu, ai i është drejtuar edhe Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda përmes një kërkesë për rivendosje në afat të ankimit, e cila nuk është pranuar. Kërkuesi ka paraqitur ankim në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda, e cila ka lënë në fuqi vendimin e mësipërm. Po ashtu, kërkuesi ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë, i cili është ende në proces shqyrtimi.

14. Në vështrim të standardeve të mësipërme dhe rrethanave konkrete të çështjes, Gjykata çmon se kërkuesi i gjykuar në mungesë në të gjitha shkallët, pas ekstradimit nuk kishte detyrimin për shterimin e mjeteve juridike në dispozicion përpara paraqitjes së ankimit individual kushtetues. Bazuar në praktikën unifikuese të Gjykatës së Lartë mbi të drejtën e ankimit të të gjykuarve në mungesë (kur janë të bashkëpandehur) ekzistojnë dyshime në lidhje me pranueshmërinë e rekursit të paraqitur nga kërkuesi, duke qenë se Kolegji Penal i ka shqyrtuar në tërësi meritat e çështjes në fjalë bazuar në rekursin e paraqitur nga njëri prej të bashkëpandehurve dhe ka lënë në fuqi vendimin e dënimit.

15. Në këtë kontekst, Gjykata, bazuar në jurisprudencën kushtetuese dhe atë të GJEDNJ-së mbi mjetin efektiv për rivendosjen e të drejtave të pretenduara si të cenuara nga të gjykuarit në mungesë, vlerëson se paraqitja nga ana e kërkuesit edhe e kërkesës për rivendosje në afat nuk përbën pengesë për shqyrtimin e ankimit individual kushtetues, për faktin se është pikërisht ky mjeti efektiv që ofron mundësitë e arsyeshme për rivendosjen e të drejtave të pretenduara, duke kundërshtuar dënimin *in absentia*.

16. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se kërkuesi legjitimohet *ratione personae*, pasi pretendimet e tij përfshihen në rregullimin kushtetues të neneve 131/f dhe 134/g të Kushtetutës dhe *ratione materiae*, pasi pretendimet janë *prima facie* në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese. Në lidhje me legjitimitimin *ratione temporis*, Gjykata, bazuar në aktet e administruara në dosjen e çështjes, vëren se kërkuesi është njohur me vendimin penal nr. 45, datë 20.07.2009 përmes njoftimit të datës 05.03.2014,

datë në të cilën ai është arrestuar në zbatim të urdhrit të datës 17.12.2009 të Prokurorisë pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda. Rrjedhimisht, duke qenë se data e fillimit të afatit dy-vjeçar, brenda të cilit kërkuesi ka detyrimin të depozitojë një ankim kushtetues, është 05.03.2014 dhe se kërkesa në Gjykatën Kushtetuese mban datën 23.05.2014, Gjykata vlerëson se kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*.

17. Në përfundim, Gjykata vlerëson se prapësimi i subjektit të interesuar Prokuroria e Përgjithshme, në lidhje me mungesën e legjitimitetit të kërkuesit të gjykuar në mungesë, është i pabazuar.

B. Për pretendimin për cenimin e së drejtës për t'u dëgjuar, për t'u mbrojtur dhe për t'u ankuar

18. Kërkuesi, në thelb, ka pretenduar se nuk ka marrë efektivisht dijeni për procesin gjyqësor në ngarkim të tij, si rezultat i mospërmbushjes nga ana e autoriteteve të detyrimeve që burojnë nga KPP-ja për njoftimin e të pandehurit që nuk gjendet. Për rrjedhojë, atij i është mohuar e drejta për t'u dëgjuar, për t'u mbrojtur dhe për t'u ankuar.

19. Gjykata në jurisprudencën e saj, në referim edhe të vendimmarrjes së GJEDNJ-së, ka rikonfirmuar vazhdimisht qëndrimin se të informosh dikë për një proces të hapur kundër tij, është një akt gjyqësor i një rëndësie të veçantë, që duhet bërë në përputhje me kërkesat procedurale dhe thelbësore, të cilat garantojnë ushtrimin efektiv të të drejtave nga ana e të pandehurit. Qëllimi i garancive të përcaktuara në paragrafin 3 të nenit 6 të Konventës duhet të vlerësohet në veçanti në dritën e së drejtës më të përgjithshme për një gjykim të drejtë garantuar nga paragrafi 1 i saj. Në çështjet penale sigurimi i informacioneve të plota dhe të detajuara lidhur me akuzat kundër të pandehurit përbën një kusht paraprak thelbësor për të garantuar se procedimet janë të drejta. Megjithatë jo absolute, e drejta e çdo personi të akuzuar për një vepër penale për t'u mbrojtur efektivisht nga një avokat, nëse është e nevojshme, të caktuar zyrtarisht, përbën një nga karakteristikat themelore të një gjykimi të drejtë. Personi i akuzuar për një vepër penale nuk humbet përfutimin e kësaj të drejte thjesht për shkak të mospranisë së tij në gjyq. Është me rëndësi vendimtare për drejtësinë e sistemit të drejtësisë penale që i pandehuri të mbrohet si duhet si në shkallë të parë, ashtu edhe në apel (*shih Izet Haxhia kundër Shqipërisë*, § 61).

20. Neni 6 i KEDNJ-së nuk e ndalon një person të heqë dorë nga të drejtat e tij. Megjithatë, për qëllimet e Konventës do të konsiderohet efektive që të drejtat e atij që ka hequr dorë prej tyre, të sanksionohen pa ekuivoke dhe të shoqërohen me një minimum të garancive, për shkak të rëndësisë së tyre. Është një e drejtë e personit të dënuar *in absentia*, i cili nuk rezulton se ka hequr dorë në mënyrë të qartë nga e drejta e tij për t'u paraqitur në gjykim, të ketë në të gjitha rastet një vendim të ri mbi akuzat. E drejta e një personi të akuzuar për të qenë i pranishëm në seancën dëgjimore të akuzave të ngritura kundër tij, është thelbësore për një proces të drejtë. Kjo përfshin jo vetëm praninë fizike, por edhe aftësinë për të dëgjuar dhe ndjekur procedimet, për të kuptuar provat dhe argumentet, për të orientuar përfaqësuesit ligjorë dhe për të dhënë fakte. Kjo është veçanërisht e rëndësishme kur procedimet kanë natyrë kontradiktore. Shteti ka detyrimin për t'i dhënë të pandehurit një njoftim efektiv dhe të përshtatshëm për seancën dhe të marrë masa për të siguruar praninë e tij. Është e një rëndësie thelbësore që i akuzuari të jetë i pranishëm në seancë, sepse ai ka të drejtën të dëgjohet, por edhe sepse ai ka nevojë t'i verifikojë gjykatës vërtetësinë e thënieve të tij dhe t'i krahasojë këto me të palës tjetër ose të dëshmitarëve (*shih vendimet nr. 26, datë 08.05.2012; nr. 5, datë 25.02.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Lidhur me zbatimin e rregullave procedurale të njoftimit në procesin e dënimit të të gjykuarit në mungesë, GJEDNJ-ja ka mbajtur qëndrimin se marrja dijeni jo në mënyrë të plotë dhe në rrugë informale, nuk mund të jetë e mjaftueshme. Fakte të ndodhura ose të njohura mund të përbëjnë tregues të padiskutueshëm për gjykatën se i akuzuari ka dijeni për ekzistencën e procedimeve penale kundër tij dhe për natyrën e shkakun e akuzës, siç janë rastet kur i akuzuari deklaron publikisht ose me shkrim se ai nuk do t'i përgjigjet thirrjeve për gjyq për të cilat ai ka marrë dijeni përmes burimeve të ndryshme dhe jo nga autoritetet, ose vijon t'i shmanget përpjekjes për arrestimin e tij, apo kur autoriteteve u paraqiten materiale të cilat tregojnë qartë se ai është në dijeni të procedurave në pritje ndaj tij dhe të akuzave me të cilat përballlet. Ndërkohë, thjesht mungesa e ankuesit në shtëpi nuk mjafton për të konsideruar se ai

kishte dijeni për procedurat dhe, për rrjedhojë, largohet (*shih vendimin nr. 5, datë 25.02.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Sipas GJEDNJ-së, kur një person i akuzuar për një vepër penale nuk është vënë në dijeni personalisht, nuk mund të arrihet thjesht në përfundimin se ai ka hequr dorë nga e drejta që të paraqitet në gjyq dhe të mbrohet vetë, nisur nga statusi i tij “në mungesë”, që u krijua nga prezumimi me bazë të pamjaftueshme faktike. Para se të thuhet se i pandehuri në mënyrë të nënkuptuar, nëpërmjet sjelljes së tij, ka hequr dorë nga një e drejtë e rëndësishme, sipas nenit 6 të Konventës, duhet të tregohet se në mënyrë të arsyeshme ai mund të kishte parashikuar se cilat do ishin pasojat e sjelljes së tij (*shih Sejdivic kundër Italisë, §87*).

23. Nga sa më sipër, Gjykata rithekson se është detyrë e autoriteteve shtetërore përkatëse që të njoftojnë në mënyrë rigorozë, konform kërkesave procedurale, të pandehurin, ndaj të cilit ka filluar një proces penal, pasi vetëm në këtë mënyrë mund të arrihet në përfundimin se ai ka hequr dorë me vullnetin e tij të lirë nga pjesëmarrja në gjykim. Vërtetimi i këtyre fakteve është detyrë e organeve kompetente. Dispozitat procedurale për njoftimet vendosin një rend të caktuar për mënyrën e njoftimit të akteve për të pandehurin, prandaj duhet respektuar rendi sipas preferencës ligjore për këtë qëllim. Me këtë detyrim të organeve përkatëse shtetërore, për të njoftuar në mënyrë rigorozë të pandehurin dhe për të provuar se ai i fshihet drejtësisë, është e lidhur e drejta e tij për të marrë pjesë në gjykim, si dhe kompetenca e gjykatës për të vendosur për gjykimin e tij në mungesë kur janë respektuar në mënyrë rigorozë dispozitat për njoftimin (*shih vendimin nr. 30, datë 17.06.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Gjykata, nisur nga qëndrimi i konsoliduar i jurisprudencës kushtetuese se rregullat e ndjekura për njoftimin e të gjykuarit në mungesë dhe efektiviteti i njoftimit të tij nga ana e autoriteteve analizohen në funksion të realizimit të së drejtës së mbrojtjes, në rastin konkret, çmon të vlerësojë nëse autoritetet kompetente kanë përmbushur efektivisht detyrimin për njoftimin e kërkuarit përmes zbatimit rigoroz të kërkesave procedurale për njoftimin e tij.

25. Nga materialet e administruara në dosjen gjyqësore rezulton se urdhri i Prokurorisë për Krime të Rënda për ndalimin e menjëhershëm të të kërkuarit mban datën 22.05.2005. Masa e sigurisë “arrest me burg” është caktuar me vendimin nr. 264, datë 17.12.2006 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda. Ndërkohë, akuza kundër kërkuarit i është njoftuar mbrojtësit të caktuar kryesisht me vendimin e datës 05.01.2007.

26. Nga procesverbali i mbajtur nga Oficeri i Policisë Gjyqësore i Komisarariatit të Policisë Elbasan në datën 24.01.2007, pas kontrollit të ushtruar në banesën e kërkuarit në fshatin Bradadesh, Elbasan, rezulton se ai nuk gjendej aty dhe sipas deklarimeve të familjarëve (nëna dhe babai) ai ndodhej në Belgjikë prej rreth dy vjetësh. Ky fakt konfirmohet edhe nga procesverbali mbi kërkimin e personit që nuk gjendet dhe procesverbali i deklarimit nga persona që tregojnë rrethanat e dobishme për qëllime të hetimit të datës 24.01.2007, ku pasqyrohen deklarimet e babait të kërkuarit sipas të cilave “*djali është larguar në vitin 1998 ... dhe ka mbërritur në Belgjikë, ku ka kërkuar strehim politik e më pas ka marrë edhe nënshtetësi belge. Ai ka ardhur në Shqipëri vetëm dy herë, në vitin 2003 dhe vitin 2004. Aktualisht është në Bruksel, por adresën e saktë të djalit nuk e di...*”.

27. Në datën 25.01.2007 Prokuroria pranë Gjykatës për Krime të Rënda ka paraqitur kërkesë pranë gjykatës për deklarimin e ikjes së kërkuarit, kërkesë e cila është pranuar me vendimin nr. 12, datë 26.01.2007 të asaj gjykate, që ka caktuar edhe mbrojtësin kryesisht, me qëllim mbrojtjen e interesave të kërkuarit gjatë veprimeve të mëtejshme hetimore. Në lidhje me aktet që pasqyrojnë përfundimin e hetimeve, konstatohet se procesverbali mbi njohjen e materialeve të dosjes është nënshkruar nga mbrojtësi i caktuar kryesisht pa asnjë vërejtje.

28. Gjykata konstaton se Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda e ka njoftuar kërkuarin për zhvillimin e procesit gjyqësor përmes disa fletëthirrjeve, të cilat janë nënshkruar nga i ati dhe shoqërohen nga raportshërbimet e OPGJ-së. Po ashtu, Gjykata vëren se për zhvillimin e seancave gjyqësore ka marrë dijeni edhe mbrojtësi i caktuar kryesisht, i cili i ka nënshkruar rregullisht fletëthirrjen drejtuar atij.

Ndërkohë shkresat nr. 563/1prot., datë 13.03.2007, nr. 698/1prot., datë 19.03.2007, nr. 897/1prot., datë 05.04.2007 të Komisarariatit të Policisë Elbasan drejtuar Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda konfirmojnë faktin se i pandehuri ndodhet familjarisht në Belgjikë.

29. Duke iu referuar dosjes gjyqësore Gjykata vëren se në të nuk gjendet i administruar ndonjë akt për njoftimin e vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda kërkuesit, sipas kërkesave të nenit 386 të KPP-së. Ndërkohë konstatohet se ankimet e paraqitura kundër vendimit të mësipërm nga mbrojtësit e të pandehurve të pranishëm në proces dhe prokuroria i janë komunikuar vetëm mbrojtësit të kërkuesit të caktuar kryesisht, fakt që provohet nga dëftesat e komunikimit të datave 23.07.2009, 27.07.2009, 28.07.2007 dhe 14.08.2009, të nënshkruara prej tij.

30. Për sa i përket njoftimit të kërkuesit për zhvillimin e seancave gjyqësore në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda, Gjykata vëren se fletëthirrja drejtuar kërkuesit është nënshkruar nga babai i tij, kurse kopja që i është dërguar mbrojtësit të caktuar kryesisht është nënshkruar rregullisht personalisht prej tij. Në seancën gjyqësore të datës 29.10.2009 kërkuesit në mungesë i është caktuar kryesisht një përfaqësues ligjor tjetër, i cili ka përgatitur edhe diskutimin përfundimtar.

31. Gjykata vëren se procesi gjyqësor penal ka vijuar edhe në Gjykatën e Lartë, pas rekursit të paraqitur nga Prokuroria për Krime të Rënda. Kopja e tij i është komunikuar vetëm mbrojtësit të caktuar kryesisht, fakt i cili provohet nga dëftesa e komunikimit e datës 04.12.2009. Në procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë kërkuesit i është caktuar mbrojtës kryesisht, i cili ka pretenduar veçimin e çështjes, me argumentin se nëse do të lihej në fuqi vendimi i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda, të pandehurit do t'i rëndohej pozita procedurale dhe nuk do të kishte mundësi ankimi kundër vendimit.

32. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata vëren se interesat ligjore të kërkuesit të gjykuar në mungesë, si gjatë fazës së hetimeve paraprake, ashtu dhe gjatë proceseve gjyqësore penale në ngarkim të tij, janë përfaqësuar nga mbrojtës të caktuar kryesisht. Në vlerësimin e Gjykatës mbrojtësit ligjorë kanë ushtruar tagra që lidhen me përfaqësimin e kërkuesit në mungesë dhe jo të drejta procedurale që i rezervohen personalisht atij, siç është e drejta e ankimit në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda apo e rekursit në Gjykatën e Lartë.

33. Përveç sa më sipër, Gjykata vlerëson se moskomunikimi i ankimit ose rekursit kërkuesit, por vetëm mbrojtësit të caktuar kryesisht, mungesa e një prokure të posaçme që të shprehë vullnetin e tij për caktimin e mbrojtësve ligjorë ose për delegimin e këtij vullneti familjarëve dhe përcaktimin shprehimisht të kufijve e tagrave të përfaqësimit në procesin penal, mosrespektimi i procedurave për njoftimin e fletëthirrjeve dhe pasja e të metave formale në përmbajtjen e tyre, përbëjnë fakte bindëse se kërkuesi, në mungesë të njoftimit efektiv dhe zyrtar nga autoritetet, nuk ka pasur asnjë mundësi tjetër për të marrë dijeni për procesin gjyqësor, deklarinin fajtor dhe dënimin e tij.

34. Gjykata rithekson se gjykimi kushtetues synon të vlerësojë nëse procesi si i tërë ka qenë i rregullt, duke u ndaluar në ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të palëve në proces. Në vendimet e veta Gjykata ka pranuar cenimin e parimit për një proces të rregullt ligjor në rastet kur gjykata e shkallës më të lartë, duke u bazuar në kompetencat që i jep Kodi i Procedurës, nuk ka plotësuar apo nuk ka korrigjuar mangësitë dhe gabimet e gjykatave të shkallëve më të ulëta në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor.

35. Nga sa më sipër, Gjykata vëren se gjykatat e zakonshme kanë pasur disa indicie mbi shtetin ku kërkuesi jetonte me familjen e tij dhe statusin e posaçëm të azilantit politik në Belgjikë. Megjithatë, në dosje nuk gjendet i administruar ndonjë urdhër kërkimi ndërkombëtar, me qëllim njoftimin e tij, në referim të përcaktimeve të nenit 142 të KPP-së, që parashikon se kur ka të dhëna të pamjaftueshme për të proceduar me dërgimin e letërrekomandesë me lajmërim marrjeje, si mënyrë për njoftimin e akuzës, autoriteti procedues, përpara se të nxjerrë vendimin e mosgjeteje, urdhëron të bëhen kërkime edhe jashtë territorit të shtetit, sipas rregullave të caktuara në marrëveshjet ndërkombëtare.

36. Gjykata, bazuar në nenin 425, që përcakton kufijtë e shqyrtimit të çështjes edhe në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda, vlerëson se kjo e fundit, gjatë procesit gjyqësor të gjykimit të ankimit të

paraqitur nga prokurori dhe të pandehurit e tjerë, para së gjithash kishte detyrimin ligjor të hetonte nëse vërtet kërkuesi, i gjykuar në mungesë dhe i mbrojtur nga mbrojtës kryesisht, gjatë gjykimit në shkallë të parë nuk ka pasur dijeni për gjykimin e zhvilluar kundër tij ose nëse ekzistonte ndonjë fakt ose rrethanë që të provonte se ai kishte hequr dorë vullnetarisht dhe në mënyrë të qartë nga e drejta e tij për t'u paraqitur në gjykatë, duke iu shmangur me paramendim drejtësisë. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se Gjykata e Apelit për Krime të Rënda mund të vazhdonte me gjykimin në mungesë të kërkuesit vetëm pasi të ishte e sigurt se kërkuesi kishte marrë njoftim në formën që parashikon ligji.

37. Në këto kushte, për sa kohë Gjykata e Apelit për Krime të Rënda nuk ka marrë masa për përmbushjen efektivisht të standardeve të procesit të rregullt ligjor në drejtim të garantimit të së drejtës së njoftimit efektiv si kusht thelbësor për ushtrimin e së drejtës së mbrojtjes dhe për t'u dëgjuar e për të paraqitur ankim, Gjykata vlerëson se vendimi i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda duhet të shfuqizohet si jokushtetues.

38. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata çmon se në kushtet kur janë konstatuar shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor nga ana e Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda dhe për sa kohë ato nuk janë plotësuar ose korrigjuar edhe nga ana e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, bazuar në parimin e subsidiaritetit, arrihet në përfundimin se edhe ky kolegji ka lejuar një proces të parregullt në aspektin kushtetues. Për pasojë, Gjykata vlerëson se edhe vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë duhet të shfuqizohet si jokushtetues.

39. Në përfundim, Gjykata, bazuar në standardet kushtetuese dhe kërkesat procedurale penale lidhur me njoftimin e të pandehurit, kur ai nuk gjendet, si dhe të rrethanave konkrete të çështjes, vlerëson se organet shtetërore nuk kanë marrë të gjitha masat dhe nuk kanë kryer të gjitha veprimet e duhura për përmbushjen e detyrimeve ligjore për njoftimin e kërkuesit Vangjel Kondili. Mosrespektimi i rregullave procedurale për njoftimin tij tregon mungesën e njoftimit efektiv dhe zyrtar për gjykimin e zhvilluar nga gjykatat e krimeve të rënda dhe Gjykata e Lartë dhe nuk provon se ai ka hequr dorë me vullnetin e tij të lirë nga pjesëmarrja në gjykim.

40. Për rrjedhojë, Gjykata arrin në përfundimin se pretendimet e kërkuesit për cenimin e së drejtës për t'u dëgjuar, për t'u mbrojtur dhe për të paraqitur ankim si rezultat i mosnjoftimit efektiv të tij nga autoritetet përgjegjëse, janë të bazuara.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, shkronja “f”, dhe 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin pjesërisht të kërkesës.
- Shfuqizimin e vendimeve nr. 00-2012-677, datë 09.05.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe nr. 63, datë 09.11.2009 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda, vetëm për pjesën në ngarkim të kërkuesit Vangjel Kondili.

- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Besnik Imeraj, Fatmir Hoxha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo, Vitore Tusha

Anëtar kundër: Vladimir Kristo

MENDIM PAKICE

1. Gjykata ka pranuar pjesërisht kërkesën e shtetasit Vangjel Kondili dhe ka vendosur shfuqizimin e

vendimeve nr. 00-2012-677, datë 09.05.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe nr. 63, datë 09.11.2009 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda, vetëm për pjesën në ngarkim të kërkuesit. Shumica ka arsyetuar se moskomunikimi i ankimit ose rekursit kërkuesit, por vetëm mbrojtësit të caktuar kryesisht, mungesa e një prokure të posaçme që të shprehë vullnetin e tij për caktimin e mbrojtësve ligjorë ose për delegimin e këtij vullneti familjarëve dhe përcaktimin shprehimisht të kufijve e tagrave të përfaqësimit në procesin penal, mosrespektimi i procedurave për njoftimin e fletëthirrjeve dhe mungesa e të metave formale në përmbajtjen e tyre, përbëjnë fakte bindëse se kërkuesi, në mungesë të njoftimit efektiv dhe zyrtar nga autoritetet, nuk ka pasur asnjë mundësi tjetër për të marrë dijeni për procesin gjyqësor, deklarinin fajtor dhe dënimin e tij (*shih paragrafin 33 të vendimit*).

2. Shumica, gjithashtu, ka vlerësuar se organet shtetërore nuk kanë marrë të gjitha masat dhe nuk kanë kryer të gjitha veprimet e duhura për përmbushjen e detyrimeve ligjore për njoftimin e kërkuesit. Mosrespektimi i rregullave procedurale për njoftimin tij tregon mungesën e njoftimit efektiv dhe zyrtar për gjykimin e zhvilluar nga gjykatat e krimeve të rënda dhe Gjykata e Lartë dhe nuk provon se ai ka hequr dorë me vullnetin e tij të lirë nga pjesëmarrja në gjykim. Për rrjedhojë, ajo ka arritur në përfundimin se pretendimet e kërkuesit për cenimin e së drejtës për t'u dëgjuar, për t'u mbrojtur dhe për të paraqitur ankim si rezultat i mosnjoftimit efektiv të tij nga autoritetet përgjegjëse, janë të bazuara (*shih paragrafin 39-40 të vendimit*).

3. Në ndryshim nga shumica, vlerësoj se në rastin konkret, kërkuesi nuk legjitimohet për t'u drejtuar Gjykatës dhe, për rrjedhojë, kërkesa e tij duhej rrëzuar.

4. Sikurse konstaton edhe shumica, në thelb të pretendimeve të kërkuesit për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor qëndron fakti se ai nuk është njoftuar efektivisht për procesin penal të zhvilluar në ngarkim të tij. Kërkuesi pretendon se është vënë në dijeni për vendimin penal në datën 05.03.2014, datë kur është ekstraduar në Shqipëri.

5. Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se e drejta e palëve për të qenë të pranishme dhe për t'u mbrojtur në procesin gjyqësor, është aspekt i rëndësishëm i procesit të rregullt ligjor, në përputhje me nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së. E drejta e një personi të akuzuar për të qenë i pranishëm në seancën dëgjimore të akuzave të ngritura kundër tij është thelbësore për një proces të drejtë. Kjo përfshin jo vetëm praninë fizike, por edhe aftësinë për të dëgjuar dhe ndjekur procedimet, për të kuptuar provat dhe argumentet, për të orientuar përfaqësuesit ligjorë dhe për të dhënë fakte. Kjo është veçanërisht e rëndësishme kur procedimet kanë natyrë kontradiktore. Shteti ka detyrimin t'i japë të pandehurit një njoftim efektiv dhe të përshtatshëm për seancën dhe të marrë masa për të siguruar praninë e tij. Është e një rëndësie thelbësore që i akuzuari të jetë i pranishëm në seancë, sepse ai ka të drejtën të dëgjohet, por edhe sepse ka nevojë t'i verifikojë gjykatës vërtetësinë e thënieve të tij dhe t'i krahasojë këto me të palës tjetër ose dhe të dëshmitarëve. Edhe pse nuk është absolute, e drejta e çdokujt të akuzuar për një vepër penale për t'u mbrojtur efektivisht nga një mbrojtës ligjor, është një nga kriteret kryesore të gjykimit të drejtë. Një person i akuzuar penalisht nuk e humb këtë të drejtë thjesht për faktin se ai nuk ndodhet vetë personalisht në gjyq (*shih vendimin nr. 26, datë 08.05.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Sipas praktikës së kësaj Gjykate, si dhe të GJEDNJ-së është detyrë e autoriteteve shtetërore përkatëse që të njoftojnë në mënyrë rigorozë, konform kërkesave procedurale, të pandehurin ndaj të cilit ka filluar një proces penal, pasi vetëm në këtë mënyrë mund të arrihet në përfundimin se i pandehuri ka hequr dorë me vullnetin e tij të lirë nga pjesëmarrja në gjykim. Vërtetimi i këtyre fakteve, sipas Gjykatës, është detyrë e organeve kompetente. Me këtë detyrim të organeve përkatëse shtetërore, për të njoftuar në mënyrë rigorozë të pandehurin dhe për të provuar se ai i fshihet drejtësisë, është e lidhur e drejta e tij për të marrë pjesë në gjykim, si dhe e drejta e gjykatës për të vendosur për gjykimin e tij në mungesë, kur janë respektuar në mënyrë rigorozë dispozitat për njoftimin (*shih vendimet nr. 30, datë 17.06.2010 dhe nr. 45, datë 10.10.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Gjithsesi, garancitë e përcaktuara nga neni 6 i KEDNJ-së nuk e ndalojnë një person të heqë dorë

nga të drejtat e tij, me dëshirë shprehimisht ose taktikisht. Po në këtë drejtim neni 33/2 i Kushtetutës parashikon se nuk mund të përfitojë nga e drejta për t'u dëgjuar personi që i fshihet drejtësisë. Por për qëllimet e KEDNJ-së do të konsiderohet efektive që të drejtat e atij që ka hequr dorë prej tyre të sanksionohen pa ekuivoke dhe të shoqërohen me një minimum të garancive, për shkak të rëndësisë së tyre. Autoritetet kombëtare kanë një marzh vlerësimi për zgjedhjen e mjeteve në sistemet e tyre ligjore, por me kusht që këto mjete juridike të jenë në përputhje me standardet e vendosura nga neni 6/1 i KEDNJ-së (*shih vendimin 26, datë 08.05.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Në rastin në shqyrtim, nga materialet e dosjes gjyqësore, rezulton se në fazën e hetimeve, pas urdhrit të Prokurorisë për Krime të Rënda për ndalimin e menjëhershëm të të kërkuarit të datës 22.05.2005 dhe vendimit nr. 264, datë 17.12.2006 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda për masën e sigurisë “arrest me burg”, janë mbajtur disa procesverbale nga OPGJ-të e Komisarariatit të Policisë Elbasan. Në datën 24.01.2007, pas kontrollit të ushtruar në banesën e kërkuarit në fshatin Bradadesh, Elbasan, rezulton se ai nuk gjendej aty dhe sipas deklarimeve të familjarëve (nëna dhe babai) ndodhej në Belgjikë prej rreth dy vjetësh. Ky fakt konfirmohet edhe nga procesverbali për kërkimin e personit që nuk gjendet dhe procesverbali i deklarimit nga persona që tregojnë rrethanat e dobishme për qëllime të hetimit të datës 24.01.2007, ku pasqyrohen deklaratimet e babait të kërkuarit, sipas të cilave *“djali është larguar në vitin 1998 ... dhe ka mbërritur në Belgjikë, ku ka kërkuar strehim politik e më pas ka marrë edhe nënshkrimin e beqe. Ai ka ardhur në Shqipëri vetëm dy herë, në vitin 2003 dhe vitin 2004. Aktualisht është në Bruksel, por adresën e saktë të djalit nuk e di...”*.

9. Në datën 25.01.2007 Prokuroria pranë Gjykatës për Krime të Rënda ka paraqitur kërkesë pranë gjykatës për deklarimin e ikjes së kërkuarit, kërkesë e cila është pranuar me vendimin nr. 12, datë 26.01.2007 të kësaj gjykate, që ka caktuar edhe mbrojtësin kryesisht, me qëllim mbrojtjen e interesave të kërkuarit gjatë veprimeve të mëtejshme hetimore.

10. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda e ka njoftuar kërkuarin për zhvillimin e procesit gjyqësor përmes disa fletëthirrjeve, të cilat janë nënshkruar nga i ati dhe shoqërohen nga raportshërbimet e OPGJ-së. Po ashtu, për zhvillimin e seancave gjyqësore ka marrë dijeni edhe mbrojtësi i caktuar kryesisht, i cili i ka nënshkruar rregullisht fletëthirrjet drejtuar atij. Ndërkohë, shkresat nr. 563/1prot., datë 13.03.2007, nr. 698/1prot., datë 19.03.2007, nr. 897/1prot., datë 05.04.2007 të Komisarariatit të Policisë Elbasan drejtuar Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda konfirmojnë faktin se i pandehuri ndodhet familjarisht në Belgjikë.

11. Edhe për zhvillimin e seancave gjyqësore në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda, konstatohet se fletëthirrja drejtuar kërkuarit është nënshkruar nga babai i tij, kurse kopja që i është dërguar mbrojtësit të caktuar kryesisht është nënshkruar rregullisht personalisht prej tij. Në seancën gjyqësore të datës 29.10.2009 kërkuarit në mungesë i është caktuar kryesisht një përfaqësues ligjor tjetër, i cili ka përgatitur edhe diskutimin përfundimtar.

12. Për sa më sipër, çmoj se duke vlerësuar personat marrës të fletëthirrjeve si persona madhorë si dhe formën e përmbajtjen e tyre, nuk rezulton se ka pasur ndonjë të metë që mund ta bënte të pavlefshëm njoftimin në kuptim të neneve 140 dhe 143 të KPP-së. Për rrjedhojë, vlerësoj se organet shtetërore kanë marrë të gjitha masat dhe kanë kryer të gjitha veprimet e mundshme, duke përmblusur të gjitha detyrimet ligjore të parashikuara nga legjislacioni procedural penal, si dhe nga KEDNJ-ja në lidhje me njoftimin personalisht të kërkuarit.

13. Gjithashtu, nga analiza e fakteve të mësipërme, nisur nga deklaratimet e bëra nga babai i kërkuarit, i cili ka nënshkruar të gjitha fletëthirrjet drejtuar atij, krijohet bindja e ekzistencës së marrëdhënieve të mira midis tyre. Prandaj mendoj se ekzistojnë dyshime të bazuara që kërkuari ka pasur dijeni për procesin penal të zhvilluar në ngarkim të tij, por është larguar me vullnet të lirë nga Republika e Shqipërisë, duke zgjedhur, gjithashtu, me vullnet të lirë, të mos marrë pjesë në gjykimin e çështjes, me qëllim për t'u fshehur drejtësisë.

14. Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se mbrojtja kushtetuese dhe ligjore e të drejtave dhe

lirive të individit mund të realizohet vetëm kur ushtrohet brenda afateve të përcaktuara në Kushtetutë dhe në ligje. Përcaktimi i këtyre afateve nuk përbën qëllim në vetvete, por është në funksion të parimit të sigurisë juridike, si një nga parimet themelore të shtetit të së drejtës (*shih vendimet nr. 17, datë 19.06.2009; nr. 26, datë 15.12.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Në këtë drejtim, neni 30/2 i ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë” (ligji organik) ka parashikuar një afat dyvjeçar për paraqitjen e kërkesës përpara kësaj Gjykate.

16. Në rastin në shqyrtim, nga rrethanat e çështjes vërehet se vendimi i fundit objekt kundërshtimi nga kërkuesi, vendimi i Gjykatës së Lartë, është i datës 09.05.2012, ndërsa kërkesa e tij drejtuar kësaj Gjykate është e datës 23.05.2014.

17. Nga sa më lart, mendoj se kërkuesi ka pasur dijeni për procesin penal në ngarkim të tij dhe me vullnetin e tij të lirë ka hequr dorë nga e drejta e pjesëmarrjes në hetim dhe gjykim. Duke pasur parasysh se neni 33 i Kushtetutës sanksionon se nuk mund të përfitojë nga e drejta kushtetuese për t’u dëgjuar nga gjykata personi që i fshihet drejtësisë, vlerësoj se kërkesa e paraqitur nga kërkuesi është tej afatit ligjor dyvjeçar të parashikuar në ligjin organik të kësaj Gjykate. Për rrjedhojë, kërkuesi nuk legjitimohet *ratione temporis* për t’iu drejtuar Gjykatës.

Anëtar: Vladimir Kristo